

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

24. An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicæ honestatis? Et and dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

dispositionem pro eo modo dissolutionis sponsalium: si enim dissoluantur morte vnius partis ante matrimonium contractum, vel iudicis sententiam, nihilominus pariunt hoc impedimentum, cum subsequens dissolutio non obstat, quominus fuerint valida. Ita ille, & iterum ego.

Sup. hoc in Ref. leg. & sup. cursum in sine Ref. fol. 8.

3. Verum, quia hic sermo incidit de impedimento publicæ honestatis, quæro primo, an oriatur ex sponsalibus sic celebratis, & videlicet oretenus absque consensu interiori, & affirmatiue responderet Leander de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 19. quæst. 3. cum Sanchez lib. 7. disp. 68. num. 14. Pontio lib. 7. cap. 36. num. 16. & alii penes ipsum, asserit enim, quod valeat promissio sponsalitia in tali casu, eo ipso, quod exterius liberè & sèntid absque ioco profertur, oblique tam ex iustitia, quam ex fidelitate, & quod sponsalia validè celebrentur per consensum debitum. Deinde motuum ob quod statutum est ab Ecclesia hoc impedimentum, fuit impedire scandala & publicam indecentiam, vt constat ex cap. inuentis 3. de sponsalibus; sed hæc æquè eueniunt quando sponsalia exterius apparent valida, & solus consensus internus ad eorum valorem desideratur, cum defectus ille interni consensus lateat omnes: ergo quando defectu consensus non constat exterius, prædicta sponsalia inducent illud impedimentum.

4. Sed negatiuam sententiam sustinet Hurtadus de matrim. disp. 21. difficut. 1. Rebellius lib. 4. quæst. 14. num. 3. Coninch de Sacram. disp. 12. dub. 5. num. 69. Malcardus tom. 1. lib. 3. part. 1. tractat. 11. docum. 8. n. 2. & Cornejo in 3. part. D. Thom. tom. 2. tract. 6. de impediment. matrim. dub. 30. quæst. 2. vbi sic ait: Ex quibus infero, non oriri hoc impedimentum, quando sponsalia aut matrimonium inuvalida sunt defectu consensus interni, quiquid dicat Sanchez lib. 7. disp. 68. n. 14. & disp. 70. num. 11. Probatur, quia Concil. Tridentinum loco citato, & iura relata definiunt, non oriri ex sponsalibus quacumque ratione inuvalidis: ergo Concilium comprehendit omnem inuvaliditatem, etiam eam, quæ prouenit ex defectu consensus, non solum externi & apparentis, vt in infante, aut futioso, sed etiam iure interno: ergo in foro conscientie non dirimit matrimonium sequens, nec etiam in exteriori, si probari possit. Ita ille; cui adde Martinum Perez de matrim. disp. 8. sect. 3. n. 3. vbi probat ex sponsalibus inuvalidis solius interni, & occultati consensus defectu, nullum consurgere publicæ honestatis impedimentum. Moueor præcipuè, quia Concilium Trident. non potuit loqui clarius, & vniuersalius, quam cum dixit se prorsus tollere illud honestatis publicæ impedimentum, dum sponsalia non erunt valida quacumque ratione, seu causa, verbis his vniuersalissimis omnem completens causam inuvaliditatis eorum, ac proinde etiam interni consensus defectum; quem profecto si cum cæteris comprehendere voluisset, nullis aliis clarioribus, aut vniuersalibus verbis vti potuisset.

5. Respondet Sanchez Tridentinum intelligi quacumque ratione externa, & apparenti sint sponsalia irrita, oportere autem sic intelligi, quia tale impedimentum est institutum ob publicam honestatem ad vitandum scandalum; atque ideo defectus consensus, ob quem non inducitur impedimentum debet esse externus. Sed contra est, quia Tridentini verba illa vniuersalia omnem nullitatem siue externam, & apparentem, siue etiam occultam comprehendunt. Præterea dictum caput vniuersum de sponsalibus in 6. post Tridentinum manet illæsum quoad sponsalia irrita, defectu consensus, vt constat apud omnes: at ex sponsalibus inuvalidis solius interni consensus defectu, iuxta illud Bonifaci VIII. decre-

tum non oritur tale impedimentum: ergo. Vnde ego huic sententiæ magis adhæreo. Non nego autem, vt optime obseruat Dicastillus de Sacram. 10. 22. tract. 10. disp. 7. dub. 39. num. 403. affirmatiuam sententiam probabilem esse.

RESOL. XXIV.

An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicæ honestatis?

En an dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsentem, teneatur ad priorem reddere, si autem coniunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram possit accipere in vxorem, sine vero cum posteriori contrahat sponsalia, ea nulla sint, proinde que cum priori contraxit, solum sunt valida? Et notatur, quod ex sponsalibus conditionatis nullum oritur impedimentum publicæ honestatis, donec conditio fuerit impleta: Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 51. alias. 52.

§. 1. **A**ffirmatiue respondent Sanchez lib. 7. disp. 68. num. 14. Pontius lib. 7. cap. 35. n. 10. Layman lib. 5. tract. 10. cap. 9. num. 4. & alij: quia hoc impedimentum statutum est propter indecentiam, quam secum trahit matrimonium cum consanguinea in primo gradu illius, quacum sponsalia contraxisset: hæc autem indecentia semper oritur, quoties constat publice, sponsalia valida fuisse, tametsi de facto irrita sint. Vnde, cum Concilium dicit, ex sponsalibus, quacumque ratione valida non fuerint, non contrahi hoc impedimentum; intelligendum est verbum, quacumque ratione, quæ cognoscitur, & scitur.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Verus, & supra cursum in sine Ref. 8.

2. At mihi magis placet opinio negatiua, quam tenent Hurtadus de matrim. disp. 21. difficut. 1. n. 4. Coninch disput. 32. dub. 5. num. 69. Rebellius lib. 3. quæst. 14. Quia Concilium generaliter dixit, ex sponsalibus quacumque ratione inuvalida fuerint, nullum impedimentum contrahi: ergo absque fundamento restringitur ad ea, quæ sunt publice inuvalida: alias neque ex sponsalibus validis omnino occultis impedimentum oritur, siquidem, nulla indecentia esset in tali contractu cum consanguineis sponsæ. Quapropter non est spectanda indecentia publica, quæ apud homines oriatur; sed quæ oritur spectato ipso contractu.

3. Et ideo Pater Perez de matrim. disp. 32. sect. 21. num. 1. absolute asseruit, impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, quod ex sponsalibus oritur, tantum oriri ex sponsalibus cum determinata persona, ac certa; & ex absolutis, siue à principio, siue postea impleta conditione, & tantum ex validis, & non ex nullis, siue ex defectu consensus, siue ob aliquod impedimentum, quamuis occultum: prædictumque impedimentum publicæ honestatis esse perpetuum, nec dissolui morte alterius, nec mutuo consensu, nec quia alter resiliuit. Ita ille, quibus omnibus adde Texedam tom. 1. lib. 4. tract. 2. contr. 21. num. 9.

4. Sed nota hic obiter: Dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsentem, dico, quod teneatur ad priorem redire: si autem coniunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram potest accipere in vxorem: non priorem; quia obstat affinitas: non posteriorem; quia impedit publicæ honestas. Sin verò cum posteriore contrahat sponsalia, ea nulla sunt; proinde quæ cum priori contraxit, solum sunt valida.

5. Nota secundò: Ex sponsalibus conditionatis nullum

nullo ori impedimentum publicæ honestatis, donec conditio fuerit impleta: quia tum demum incipiunt esse vera sponsalia: confurgit autem, si coram Parocho, & testibus contractum fuerit conditionaliter matrimonium: quia hoc habet vim sponsalium usque dum adimpleta fuerit conditio: nam postea ex illo matrimonio oritur affinitas. Et hæc omnia docet Opatovius de Sacram. tract. de matrim. disp. 4. quest. 7. num. 31.

RESOL. XXV.

De quibusdam sponsalibus? Ex part. 1. 1. 1. 2. & Misc. 2. Ref. 70.

Sup. hoc in Ref. seq. & lege doctrinam Ref. not. seq.

§. 1. **P**riora sponsalia non officere, sed posteriora observanda esse firmiter existimo.

2. Mouere ad id tenendum, quia dicta sponsalia fuerunt contracta cum impedimento dirimente, sine conditione, si Papa dispensauerit. Nec facit quoddam tacite subintelligatur conditio, sed est necesse, ut expressè apponatur leg. conditiones extrinsecus, de cond. & demonstr. gloss. in cap. 1. §. ille verò, in verb. conditionem, de sponsalib. in 6. Quod rectè docet Sacra Rota in Valentiniana matrimonij, die 10. Novembris 1595. coram Seraphino, tom. 2. decis. 1156. num. 1.

Sup. doctrina contenta in hoc & seqq. §§. supra in Ref. 19. & infra lege doctrinam in Ref. 143.

3. Et dato, & non concessio, quòd dicta sponsalia fuissent contracta sub dicta conditione, si Papa dispensauerit, etiam sequuta dispensatione dicendum est, non posse suffragari, cum post illum non interuenit nouus consensus; & ratio est, quia ius perpetuò prohibet dicta sponsalia, & propterea nec sub conditione contrahi poterunt, l. inter stipulamem §. 2. Sacram. ff. de verb. oblig. ubi si res à commercio eximatur, super ea obligatio non contrahitur, & contracta extinguitur, nec reuulscit impedimento cessante, l. continuum 137. §. cum quis ff. eodem tit. Deinde ut actus retro extendatur, oportere quod potuerit intercedere à principio, l. si is qui pro empore ff. de usu cap. Sed matrimonium, & sponsalia non potuerunt esse à principio temporis quo fuerunt inita, obstante impedimento, ergo non potuerunt retrorahi. Secundum assero rationem, quòd ex facto à iure improbatum non potest oriri aliqua obligatio, l. cum lex ff. de fideiussor. Sed in contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrorahitur, sed in nostris terminis nulla fuit obligatio ratione prædicta, ergo opus est nouo consensu.

4. Dicendum est itaque quod intentio Papæ, quando dispensat in gradu prohibito, sit solum dandi facultatem contrahendi, non autem approbandi, & ratum habendi quòd illicitè gestum est. Card. in c. super eo, & ibi Abbas num. 8. & Præpos. num. 5. de cond. appof. Aret. conf. 142. Syluester in verb. matrim. lib. 3. q. 9. Sotus super 4. distin. 29. q. 2. art. 1. & alij.

5. Et ita nostram sententiam, præter Doctores quod hic ad faciendam possim adducere, Sacra Rota Romana perpetuò docuit, ut patet apud Seraphinum ubi supra, & apud Manticanam decis. 205. & apud Gregorium X V. decis. 410. & in causa Taurinensi sponsalium die 2. Decembris 1594. coram Gypso, & in causa Vlixiponen. matrimonij 21. Iunij 1613. coram Sacro, & in causa Colimbriensi sponsalium 26. Octobris 1616. coram Buratto, & in Bononien. transactionis 5. Decembris 1607. coram Coecino decis. 374. n. 6. & 7. & nouissimè coram eodem in vna Hispanensi sponsalium die 6. Martij 1657. cuius decisionem omninò videndam inuenies impressam in fine mex sextæ Partis decis. 2. in qua

Que nunc

adducuntur ad faciendam Doctores pro hac sententia, & validissimis rationibus confirmatur, ac rectè ponderetur ad argumenta contraria.

6. Deinde, dato & non concessio, superdicta sponsalia priora fuisse valida, nec consensus nouus esset in illis necessarius; tamen dicendum est, adhuc obseruanda esse secunda sponsalia, ut potè conuenientia cum copula: & ratio est, quia quando duo conueniunt, vnus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius fauendum est, quàm patenti: sed secunda femina damnum patitur, & id agit, ut damnum euitet; prior verò ut lucrum acquirat, ergo illi potius fauendum est, quia prior, vel nullum, vel leue patitur nouementum; & comparatur exemplo contractus venditionis, in quo sequuta venditio, sequuta traditione, præualeat priora quoties C. de rei vendic. Et idè hanc sententiam tenet, me citato Leander de Sacram. tom. 2. tract. 2. disp. 2. quest. 19. & me citato Bossius de matrim. cap. 9. §. 28. num. 90. & me citato Martinus de Silobio in monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de matrim. num. 15. Idem docet Pontius de matrim. lib. 12. cap. 14. num. 1. Caspensis in Curs. Theol. tom. 2. tract. 26. disp. 1. §. 6. num. 88. & ex Societate Iesuy Rebellus 1. q. 2. §. 4. num. 36. Coninch de Sacram. disp. 1. q. 2. §. 1. concl. 4. n. 34. Caltrus Palas tom. 5. disp. 1. par. 2. num. 6. Lessius in 3. part. D. Thom. c. 3. de Sacram. matrim. dub. 5. num. 53. Reginaldus tom. 2. lib. 3. c. 1. & Escobar in Theol. moral. tract. 7. exam. 9. cap. 6. num. 106. & alij penes ipsos.

7. Nec aduersus superius dicta obstat opinio Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 46. n. 5. Trullench de Sacram. lib. 7. c. 2. dub. 8. memb. 4. Vigens in Supplem. Partis 9. 43. dub. 5. n. 14. Texede tom. 2. lib. 2. tract. 2. controu. 5. q. 2. num. 260. & aliorum, aliter opinio prima sponsalia valere, etiam si posteriora fuerint contracta cum copula, non inquam hoc obstat: nam respondeo primò, nostram sententiam esse probabilioram, ut patet ex decisionibus Sacræ Rotæ.

8. Respondeo secundo opinionem Sanchez, & aliorum non obstat in casu nostro, sed potius fauere: nam dictam opinionem Sanchez, & alij limitant in casu, quo secunda femina cognita, & ignota priorum sponsalium notabile damnum paterecens, sed hoc damnum in casu nostro contingeret, ut luce meridiana clarior est, ergo, &c.

9. Et tandem, dato quòd omnia superius dicta non extarent, sed prima sponsalia essent firma, & tamen hodie adesse iustam causam ab ipsis resiliendi, aperte patet, propter superuenientes similitudines, & odia orta inter sponsum, & sponsam, quæ quidem præbere causam resiliendi à sponsalibus resistentibus communiter Doctores; Ita Hurtados de Matrim. c. 2. disp. 2. difficul. 14. num. 51. & 53. Perez de vna tom. 2. trim. disp. 9. §. 1. n. 5. Præpositus in 3. part. D. Thom. quest. 9. de sponsalibus dub. 9. n. 87. Vigens in 3. part. Suppl. quest. 43. art. 3. causa 10. num. 2. Raguicus in Lucerna Parochorum, de Sacram. matrim. quest. 11. num. 7. Alarius in Canon. Confess. lib. 3. verb. sponsalia, num. 14. Bizozerus de Sacram. part. 2. cap. 1. num. 14. Mercerus in Supplem. 3. part. quest. 43. articul. 3. Opatovius de Sacram. tract. de matrim. disp. quest. 8. num. 105. & alij penes ipsos.

10. Et idè, ut habetur in Praxi Genentis c. 10. num. 5. fuit decisum in Rota Romana in vna Toletana matrimonij die 27. Ianuarij 1595. coram Seraphino, & in alia Aquilegien. sponsalium 10. Decemb. 1599. coram Pamphilio, abstinendum esse à coactione, non obstante, quòd sponsalia essent rata, ex quo testes, sponi dicebant, ipsum abstinere nuptias, & asserere, omne malum potius esse